

บทที่ 1

บททั่วไป

1.1 ความหมายของวินัยข้าราชการทหาร

วินัยข้าราชการทหารได้แก่ "การที่ทหารต้องปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมของทหาร" คำว่าวินัยทหารนั้นเดิมใช้คำว่ายุทธวินัย โดยได้มีการบัญญัติถึงคำดังกล่าวไว้ในกฎว่าด้วยยุทธวินัย และการลงอาญาทหารบกฐานละเมิดยุทธวินัย ลงวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2464 และกฎเสนาบดีว่าด้วยอำนาจลงอาญาทหารเรือลงวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2465 และสำหรับคำว่า "ประพฤติตามแบบธรรมเนียมทหาร" ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 นั้นไม่มีคำอธิบายที่แน่ชัดว่าแบบธรรมเนียมนั้นได้แก่อะไรบ้าง อย่างไรก็ตามพอถือสรุปได้ว่าข้อความใดที่กำหนดไว้ให้ทหารทุกคนถือปฏิบัติแล้วน่าจะถือได้ว่าเป็นแบบธรรมเนียมทหาร ไม่ว่าจะกำหนดข้อความนั้นไว้ในรูปของกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบหรือคำสั่ง ดังนั้นในที่นี้จะขอยกตัวอย่างเฉพาะแบบธรรมเนียมของทหารที่กำหนดไว้ในกฎข้อบังคับและระเบียบต่าง ๆ ที่เป็นลายลักษณ์อักษรอันได้แก่บรรดาพระราชบัญญัติ พระราชกำหนด กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ เช่น

- พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบข้าราชการทหาร พ.ศ. 2521
- พระราชบัญญัติเครื่องแบบทหาร พ.ศ. 2477
- ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยเหล่าทหาร พ.ศ. 2495
- ข้อบังคับทหารว่าด้วยการแบ่งประเภทนายทหารสัญญาบัตร
- ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยทหารหญิง พ.ศ. 2517
- พระราชบัญญัติยศทหาร พ.ศ. 2476
- ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการบรรจุ ปลด ย้าย เลื่อนและลดตำแหน่งข้าราชการกลาโหม พ.ศ. 2502
- พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476
- ข้อบังคับทหารว่าด้วยการเคารพ
- ข้อบังคับทหารว่าด้วยการรายงานตนเอง
- ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการรายงานด่วน พ.ศ. 2511

- พระราชบัญญัติเครื่องแบบทหาร พ.ศ. 2477
- ขอบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการลา พ.ศ. 2513

บทบัญญัติต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายดังกล่าวข้างต้นเป็นแบบธรรมเนียมที่ทหารทุกคนต้องประพฤติปฏิบัติ เพราะได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เอาไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจน หากทหารผู้ใดประพฤติปฏิบัตินอกเหนือจากนี้ ถือได้ว่าเป็นการทำผิดวินัยทหาร

1.2 ความสำคัญของวินัยข้าราชการทหาร

วินัยของข้าราชการทหารเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะทหารนั้นเป็นผู้มีหน้าที่ในการป้องกันประเทศและเป็นผู้ที่เสียสละชีวิตเข้ารบกับศัตรูของประเทศทั้งภายในและภายนอกประเทศ ฉะนั้นวินัยของทหารจึงมีความสำคัญทั้งในยามปกติและยามสงคราม ในยามปกติหากทหารขาดวินัยย่อมบังเกิดผลทำให้กองทัพไม่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะมีผลทำให้เป็นที่ลบลู่คู่มั่นของชาติอื่น ๆ ประชาชนในชาติขาดความเชื่อถือ และไม่เป็นที่เกรงขามแก่ศัตรู สำหรับในยามสงครามนั้น วินัยทหารยิ่งเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะในการทำการรบในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งทหารต้องเชื่อฟังผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด และปฏิบัติตามให้ได้อย่างถูกต้อง เพื่อประสิทธิภาพของกองทัพและชัยชนะในที่สุด หากทหารขาดวินัยยอมทำให้กองทัพล่มสลาย ไม่อาจต่อสู้ป้องกันประเทศได้¹

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าทหารจำต้องมีวินัย เพราะกองทัพประกอบด้วยหน่วยทหารหลายหน่วยหลายเหล่าพร้อมด้วยอาวุธยุทโธปกรณ์ การจัดหน่วยงานจึงต้องมีผู้บังคับบัญชาควบคุมทุกหน่วยและมีการบังคับบัญชาตามลำดับสายการบังคับบัญชา วินัยจึงเป็นตัวเชื่อมโยงที่สำคัญในการจัดระเบียบการปกครองทหารในกองทัพให้เป็นระเบียบเรียบร้อย โดยเหตุที่ผู้บังคับบัญชาทหารมี

---

¹ สุข เปรูนาวิน, ธรรมนูญศาลทหาร ประมวลกฎหมายอาญาทหาร วินัยทหาร กฎอัยการศึก (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525), หน้า 110.

หน้าที่รับผิดชอบให้ผู้อยู่ในบังคับบัญชามีระเบียบวินัย² และเกิดการเชื่อฟังการบังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชา ดังจะเห็นได้จากพระบรมราชาวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า

"เป็นที่เข้าใจซัดทั่วกันอยู่ว่า ทหารกับความมีวินัยต้องมิกู้กัน ทหารคนใดขาดวินัยก็จะต้องขาดความเป็นทหารด้วยทันที จึงสมควรและจำเป็นอย่างยิ่งที่ทหารทุกคนจะได้ศึกษาสำเหนียกในเรื่องวินัยให้แจ่มแจ้งแน่ชัด วินัยแท้จริงมีอยู่สองอย่าง อย่างหนึ่งคือวินัยตามที่ทราบกันและถือกัน อันได้แก่ข้อปฏิบัติที่บัญญัติไว้เป็นกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่างๆ ให้ถือปฏิบัติ อีกอย่างหนึ่งคือวินัยในตนเองที่แต่ละคนจะต้องบัญญัติขึ้นสำหรับควบคุมบังคับให้มีความจริงจัง และให้ประพฤติปฏิบัติตามความจริงใจนั้นอย่างมั่นคง มีลักษณะเป็นสัจจาธิฐาน หรือการตั้งสัตย์สัญญาให้แก่ตัววินัยอย่างนี้จัดเป็นตัววินัยโดยแท้ เพราะให้ผลจริงและแน่นอนกว่าวินัยที่เป็นบทบัญญัติ ทั้งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเกื้อกูลให้การถือการใช้นัยที่เป็นบทบัญญัตินั้นให้ได้ผลเที่ยงตรง ถูกต้อง สมบูรณ์เต็มเปี่ยมตามเจตนารมณ์...."³

1.3 ความแตกต่างของวินัยข้าราชการทหารกับวินัยข้าราชการอื่น

1.3.1 ข้าราชการทหารกับข้าราชการตำรวจ

พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 มาตรา 4 และประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีลักษณะ 1 บทที่ 1 ข้อ 1. ได้ให้คำจำกัดความของวินัยตำรวจไว้ว่า หมายถึงการที่ตำรวจต้องประพฤติตนให้เป็นผู้มีรยาทอันดีงามตามแบบอย่างธรรมเนียมของตำรวจ ซึ่งแบบธรรมเนียมของตำรวจจะหมายความว่าอย่างไรนั้น พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 และตามระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ไม่ได้ให้คำจำกัดความไว้ จึงเป็นการพิจารณาจากแนวทางปฏิบัติของกรมตำรวจที่จะพิจารณาว่าการประพฤติผิดแบบธรรมเนียม

²ประคิษฐ์ สุนทรารชุน พลโท, กระบวนการยุติธรรมทหาร (พระนคร: โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหาร, 2515), หน้า 7.

³ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, พระบรมราชาวาทและพระราชดำรัส (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรุงเทพ, 1989), หน้า 48.

ตำรวจที่จะเป็นการกระทำผิดวินัยนั้น อย่างไรก็ตามจึงจะต้องถูกลงโทษทางวินัย เพราะโดยหน้าที่แล้วข้าราชการตำรวจเป็นผู้มีหน้าที่รักษากฎหมายจับกุมผู้กระทำผิด หากมีความประพฤติไม่ดีย่อมทำให้ประชาชนเสื่อมความศรัทธา

วินัยข้าราชการตำรวจมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ข้าราชการตำรวจเกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ทำให้ราชการมีความเจริญก้าวหน้า และเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมอีกทั้งเพื่อความผาสุกของประชาชน ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของบรรดาข้าราชการตำรวจ

เมื่อมีข้าราชการตำรวจกระทำผิดวินัย ทัดททางวินัยที่จะลงแก่ข้าราชการตำรวจได้กำหนดไว้ในมาตรา 8 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 ได้แก่ ภาคทัณฑ์ ทัณฑ์กรรม กักยาม กักขัง จำขัง และลงโทษตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน (ตัดเงินเดือน ลดขั้นเงินเดือน ปลดออก และไล่ออก)

เมื่อพิจารณาวินัยข้าราชการทหารและวินัยข้าราชการตำรวจดังกล่าวมาแล้วข้างต้น พบว่ามีความแตกต่างระหว่างวินัยข้าราชการทหารและวินัยข้าราชการตำรวจดังนี้

1. จุดประสงค์ที่แตกต่างกันของวินัยข้าราชการทหารและข้าราชการตำรวจ
จุดประสงค์ของวินัยตำรวจนั้นมีขึ้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน และเพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคมและเพื่อความผาสุกของประชาชน แต่จุดประสงค์ของวินัยทหารมีขึ้นเพื่อควบคุมและกำกับดูแลข้าราชการทหารให้เป็นระเบียบเรียบร้อยภายในแต่ละหน่วยงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการรบเพื่อป้องกันประเทศ ข้าราชการทหารมิใช่ผู้หน้าที่ดูแลความสงบเรียบร้อยภายในประเทศเช่นข้าราชการตำรวจ ดังนั้นวินัยข้าราชการทหารจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของข้าราชการทหารในการที่จะปฏิบัติตนให้ถูกต้องและเกิดความเรียบร้อยในหมู่ทหารและผู้บังคับบัญชา เพื่อให้เกิดความเป็นปึกแผ่นในการบังคับบัญชาและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศทั้งในยามปกติและยามสงคราม

2. ความแตกต่างของทัณฑ์ทางวินัยของข้าราชการทหารและข้าราชการตำรวจ คือ ทัณฑ์ทางวินัยที่จะดำเนินการต่อข้าราชการตำรวจนั้นนอกจาก ภาคทัณฑ์ ทัณฑ์กรรม กักยาม กักขัง จำขัง แล้ว ยังได้เพิ่มการลงโทษตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนไว้อีกด้วยอันได้แก่ การตัดเงินเดือน ลดขั้นเงินเดือน ปลดออก และไล่ออก ซึ่งสำหรับ

ข้าราชการทหารนั้น โทษเหล่านี้มีได้มีกำหนดไว้ว่า เป็นทัณฑ์ทางวินัย เพราะทัณฑ์จะลงแก่ผู้กระทำผิดวินัยข้าราชการทหารนั้นมีเพียง ภาคทัณฑ์ ทัณฑ์กรรม กัก ชัง และจำขัง เท่านั้น จึงทำให้การลงทัณฑ์ทางวินัยของข้าราชการทหารมีจำกัดมากกว่าทัณฑ์ทางวินัยของข้าราชการตำรวจ

3. วิธีดำเนินการทางวินัยของข้าราชการทหารและข้าราชการตำรวจ

สำหรับความแตกต่างในข้อนี้เห็นได้ชัดเจนว่า การดำเนินการทางวินัยของข้าราชการทหารนั้นมีได้กล่าวไว้เป็นบทบัญญัติให้ชัดเจนแต่อย่างใด เพียงแต่กล่าวไว้ในมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 ว่าข้าราชการทหารจะต้องรับทัณฑ์ถ้ากระทำผิดวินัย แต่กระบวนการดำเนินการทางวินัยของข้าราชการทหารนั้นเป็นเพียงแนวทางปฏิบัติในแต่ละหน่วยงาน ไม่มีบทบัญญัติที่แน่ชัด กระบวนการวิธีดำเนินการทางวินัยของข้าราชการตำรวจได้บัญญัติไว้ในระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 1 บทที่ 3 และในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 และกฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (2528) โดยแบ่งออกเป็น 2 กรณีคือ กรณีกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงและกรณีกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการกระทำผิดวินัยและการตั้งคณะกรรมการสอบสวนไว้อย่างชัดเจน

1.3.2 ข้าราชการทหารกับข้าราชการพลเรือน

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ลักษณะ 3 หมวด 4 มาตรา 80 และมาตรา 100 ได้บัญญัติถึงเรื่องวินัยของข้าราชการพลเรือนไว้ว่า ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องรักษาวินัยตามที่บัญญัติเป็นข้อห้ามและข้อปฏิบัติไว้ในหมวด 4 โดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ถ้าหากข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดฝ่าฝืนถือว่าเป็นผู้กระทำผิดวินัยต้องได้รับโทษ เว้นแต่มีเหตุอันควรงดโทษ ดังนั้นวินัยข้าราชการพลเรือนจึงหมายถึง บรรดาข้อบังคับต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ในหมวด 4 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน และระเบียบ กฎเกณฑ์แบบแผนที่ทางราชการกำหนดให้ข้าราชการต้องยึดถือปฏิบัติและห้ามปฏิบัติ

ดังนั้น วินัยของข้าราชการพลเรือนจึงแตกต่างจากวินัยของข้าราชการทหาร ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันของวินัยข้าราชการทหารกับวินัยข้าราชการ

พลเรือน

สำหรับจุดมุ่งหมายของข้าราชการพลเรือนนั้นคือ เพื่อให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยในหมู่ข้าราชการพลเรือน เพื่อให้ข้าราชการมีความเจริญก้าวหน้าและเป็นแนวทางปฏิบัติตนของข้าราชการให้อยู่ในแนวทางเดียวกัน⁴ แต่จุดมุ่งหมายของวินัยข้าราชการทหารนั้น มีไว้เพื่อควบคุมและกำกับดูแลข้าราชการทหารให้เป็นระเบียบเรียบร้อยภายในแต่ละหน่วยงาน เนื่องจากข้าราชการทหารเป็นข้าราชการที่แตกต่างไปจากข้าราชการพลเรือนมาก ย่อมต้องมีการกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อให้เกิดความเป็นปึกแผ่นและเป็นหนึ่งเดียวเพื่อการป้องกันประเทศเกิดประสิทธิภาพ แต่ข้าราชการพลเรือนเป็นข้าราชการที่ไม่ต้องใช้อาวุธหรือต้องการความเข้มงวดกวดขันเช่นเดียวกับข้าราชการทหาร ดังนั้นวินัยข้าราชการพลเรือนจึงมีจุดประสงค์เพื่อให้ข้าราชการมีแนวปฏิบัติตนให้ถูกต้องเพื่อประโยชน์แก่ทางราชการ ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าต่อทางราชการและต่อประชาชนในประเทศ

2. ความแตกต่างของโทษทางวินัยของข้าราชการทหารกับข้าราชการพลเรือน

สำหรับความแตกต่างข้อนี้เห็นได้ชัดมากคือ โทษทางวินัยของข้าราชการพลเรือนมี 5 สถานคือ ภาคทัณฑ์ ตักเตือน เตือน ลดขั้นเงินเดือน ปลดออกและไล่ออก สำหรับโทษทางวินัยของข้าราชการทหารคือ ภาคทัณฑ์ ทัณฑ์กรรม กัก ชัง และจำขัง

3. ความแตกต่างของวิธีดำเนินการทางวินัยของข้าราชการทหารกับข้าราชการพลเรือน

วิธีดำเนินการทางวินัยของข้าราชการพลเรือนนั้นมีรายละเอียดกำหนดไว้ในหมวด 5 ของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ซึ่งได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนคือ การสอบสวน การตั้งคณะกรรมการสอบสวน และการพิจารณาเรื่องการกระทำผิดวินัย ซึ่งในพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 มิได้กำหนดไว้ถึงการดำเนินการทางวินัยของข้าราชการทหาร

⁴ ศรีนิทา เกิดผล, "ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ของข้าราชการพลเรือน," (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 101.

1.4 ความเป็นมาของกฎหมายเกี่ยวกับวินัยข้าราชการทหารในประเทศไทย

1.4.1 กฎหมายเกี่ยวกับวินัยข้าราชการทหารก่อนปี พ.ศ. 2476

ก่อนปี พ.ศ. 2476 มีกฎหมายอยู่ 2 ฉบับที่ใช้ในการบังคับกับทหารบกและทหารเรือในสมัยนั้น ได้แก่

ก) กฎว่าด้วยยุทธวินัยและการลงอาญาทหารบกฐานละเมิดยุทธวินัย ลงวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2464

ข) กฎเสนาบตีว่าด้วยอำนาจลงอาญาทหารเรือ ลงวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2465

กฎหมายทั้งสองฉบับนี้ถือว่าเป็นกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารรุ่นแรกที่ได้มีขึ้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยกล่าวไว้เกี่ยวกับวินัยและการร้องทุกข์ของข้าราชการทหารสมัยนั้นดังนี้

ความหมายของคำว่าวินัยและการร้องทุกข์

ข้อ 3 ของกฎว่าด้วยยุทธวินัยและการลงอาญาทหารบกฐานละเมิดยุทธวินัย ลงวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2464 และข้อ 2 ของกฎเสนาบตีว่าด้วยการลงอาญาทหารเรือ ลงวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2464 ได้บัญญัติเอาไว้ว่า วินัยเป็นการปฏิบัติตนตามพระราชกำหนดกฎหมายแผ่นดิน และเป็นสิ่งซึ่งทหารต้องปฏิบัติหรือต้องละเว้น พร้อมทั้งได้ยกตัวอย่างกว้าง ๆ เกี่ยวกับการละเมิดวินัยไว้รวม 8 ข้อด้วยกัน โดยถือการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดวินัยและจะต้องถูกลงทัณฑ์ตามข้อบังคับของกฎหมาย* นอกจากกระบวนการเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยแล้ว กฎหมายทั้ง 2 ฉบับดังกล่าวยังได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการร้องทุกข์ของทหารในสมัยนั้นเอาไว้เช่นกัน โดยมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้คือ

1. หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการร้องทุกข์ในกฎว่าด้วยยุทธวินัยและการลงอาญาทหารบกฐานละเมิดยุทธวินัย ลงวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2464

*ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 74, 86.

ข้อ 28 และข้อ 29 ได้กำหนดความหมายและเหตุในการร้องทุกข์ไว้ ดังนี้คือ ข้อ 28 กล่าวไว้ว่าให้ทหารชั้นผู้น้อยมีโอกาสร้องทุกข์ว่าผู้บังคับบัญชานั้นใช้อำนาจในทางที่ผิดยุติธรรม โดยถือว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ทหารชั้นผู้น้อยมีโอกาสร้องทุกข์เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาได้แก้ไขทุกข์ให้ตน ส่วนเหตุซึ่งร้องทุกข์นั้นกล่าวไว้ในข้อ 29 ว่า ทหารสามารถชี้แจงในใบร้องทุกข์ได้ว่า ผู้บังคับบัญชากระทำความไม่ยุติธรรม ผิดพระราชกำหนด กฎข้อบังคับ หรือ ทำให้ตนไม่ได้รับผลประโยชน์ตามที่จะได้รับ *

ส่วนหลักเกณฑ์และรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับการร้องทุกข์ได้กำหนดไว้ใน ข้อ 30 - 34 ของกฎว่าด้วยยุทธวินัยและการลงอาญาทหารบกฐานละเมิดยุทธวินัย ลงวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2464 * โดยมีสาระสำคัญดังนี้คือ

1. ข้าราชการทหารผู้ร้องทุกข์จะสามารถร้องทุกข์ได้สำหรับตนเองเท่านั้น จะร้องทุกข์แทนทหารผู้อื่นไม่ได้ อีกทั้งห้ามไม่ให้ประชุมหารือหรือรวบรวมกันมาร้องทุกข์เป็นจำนวนหลายคน
2. ข้าราชการทหารผู้ร้องทุกข์นั้นจะร้องทุกข์ได้ต่อเมื่อผ่านพ้น 24 ชั่วโมงนับแต่มีเหตุร้องทุกข์เกิดขึ้น
3. ห้ามมิให้ข้าราชการทหารร้องทุกข์ในขณะที่กำลังปฏิบัติหน้าที่ราชการอยู่ หรือในขณะที่กำลังเข้าแถว หรือเป็นเวรเป็นยาม
4. ห้ามมิให้ข้าราชการทหารร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาลงทัณฑ์แก่ตนแรงเกินไป ทั้งนี้โดยมีเงื่อนไขว่า หากผู้บังคับบัญชานั้นไม่ได้ลงทัณฑ์เกินอำนาจที่ผู้บังคับบัญชาจะสามารถกระทำได้ (โดยเทียบดูอำนาจของผู้บังคับบัญชาได้จากตารางกำหนดทัณฑ์ *)
5. การร้องทุกข์สามารถร้องทุกข์ด้วยวาจาหรือเขียนเป็นหนังสือก็ได้ โดยผู้ร้องทุกข์ต้องยื่นใบร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นต้นของผู้ร้องทุกข์โดยตรง เพื่อเสนอเรื่องร้องทุกข์

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 82 .

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 82 .

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 79 .

ไปตามลำดับชั้นของการบังคับบัญชา เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาได้ไต่สวนและแก้ความเดือดร้อน สำหรับการร้องทุกข์ เป็นหนังสือต้องลงลายมือชื่อผู้ร้องทุกข์ด้วย มิฉะนั้นผู้บังคับบัญชาจะไม่พิจารณาเรื่องร้องทุกข์นั้น

เมื่อผู้บังคับบัญชาได้รับเรื่องร้องทุกข์จากผู้ร้องทุกข์แล้ว ผู้บังคับบัญชามีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาแก้ไขความเดือดร้อนของผู้ร้องทุกข์ในข้อ 35 ถึง 39 สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

- 1) เมื่อผู้ร้องทุกข์ได้ร้องทุกข์ไปแล้ว 15 วันยังไม่ได้รับการแก้ไขทุกข์และยังไม่ได้รับคำชี้แจงอย่างใดเกี่ยวกับเหตุแห่งการร้องทุกข์ ผู้ร้องทุกข์สามารถร้องทุกข์ใหม่ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นสูงถัดขึ้นไปเป็นลำดับ จนถึงเสนาบดีกระทรวงกลาโหมได้ *
- 2) เมื่อผู้บังคับบัญชาได้รับใบร้องทุกข์แล้วจะต้องดำเนินการพิจารณาแก้ไขความเดือดร้อนให้กับผู้ร้องทุกข์ โดยความทันที และรีบชี้แจงให้ผู้ร้องทุกข์ทราบผลการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ ถ้าผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจพิจารณาเรื่องร้องทุกข์เพิกเฉยและไม่พิจารณาแก้ไขทุกข์ให้กับผู้ร้องทุกข์ ผู้บังคับบัญชาผู้นั้นมีความผิดฐานละเมิดยุทธวินัยจะต้องรับโทษฐานละเมิดยุทธวินัย *
- 3) ในกรณีที่ผู้ร้องทุกข์ได้รับการแก้ไขทุกข์แล้ว แต่ผู้ร้องทุกข์ยังไม่หมดความสงสัย ผู้ร้องทุกข์สามารถยื่นใบร้องทุกข์ต่อไปยังผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปได้ *
- 4) ถ้าปรากฏว่าข้อความในใบร้องทุกข์ไม่เป็นความจริง หรือร้องทุกข์นอกเหนือจากหลักเกณฑ์ที่กำหนดเอาไว้ในกฎว่าด้วยยุทธวินัยและการลงอาญาทหารบกฐานละเมิดยุทธวินัย ลงวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2464 ผู้ร้องทุกข์มีความผิดฐานละเมิดยุทธวินัย และหากร้ายแรงมากก็จะต้องนำขึ้นศาลทหาร *
- 5) การยื่นใบร้องทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยยุทธวินัยและการลงอาญาทหารบกฐานละเมิดยุทธวินัย ลงวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2464 นี้ ต้องเป็นเรื่องที่เรียกว่า "กิจราชการ"

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 83.

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 83.

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 83.

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 83.

เท่านั้น โดยมีหลักเกณฑ์ในข้อ 29 ถ้าเป็นเรื่องที่เรียกว่า "กิจส่วนตัว" แล้วข้าราชการทหารสามารถเข้าปรึกษากับผู้บังคับบัญชาได้ทันที ตลอดจนถวายฎีกาก็ได้ แต่ต้องระมัดระวังว่าถ้านำกิจการไปฟ้องร้องให้ผิดไปจากระเบียบนี้ ผู้นั้นอาจต้องรับโทษฐานละเมิดยุทธวินัยได้ *

2. หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการร้องทุกข์ในกฎเสนาบดีว่าด้วยอำนาจลงอาญาทหารเรือ ลงวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2465

หลักเกณฑ์ของกฎเสนาบดีว่าด้วยอำนาจลงอาญาทหารเรือ ลงวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2465 นั้นคล้ายคลึงกับกฎว่าด้วยยุทธวินัยและการลงอาญาทหารบกฐานละเมิดยุทธวินัย ลงวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2464 มาก เพียงแต่ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น ทหารบกและทหารเรือแยกกระทรวงกันอยู่ จึงได้มีการกำหนดบทบัญญัติว่าด้วยวินัยไว้เป็นคนละฉบับ ซึ่งพอจะสรุปหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการร้องทุกข์ในกฎเสนาบดีว่าด้วยอำนาจลงอาญาทหารเรือ ลงวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2465 ได้ดังนี้

ความหมาย และเหตุแห่งการร้องทุกข์

ข้อ 21 และข้อ 22 ได้กล่าวถึงการให้โอกาสแก่ทหารชั้นผู้น้อยที่จะร้องทุกข์ว่าผู้บังคับบัญชาคิดขี้ตนอย่างไม่ยุติธรรม หรือผิดพระราชบัญญัติ พระราชกำหนด กฎ ข้อบังคับ หรือตนไม่ได้รับผลประโยชน์ที่ตนควรจะได้รับในราชการ ซึ่งเป็นสาเหตุอย่างกว้างที่ทหารสามารถร้องทุกข์ได้ต่อผู้บังคับบัญชาตามหลักเกณฑ์นี้ *

ข้อห้ามในการร้องทุกข์ ได้กำหนดไว้ในข้อ 23 ถึง 25 ดังนี้

เพื่อร้องทุกข์

- 1) ห้ามมิให้ร้องทุกข์แทนผู้อื่นและมีให้ร่วมกันร้องทุกข์หรือประชุมกัน
- 2) ห้ามมิให้ร้องทุกข์ขณะเข้าแถว หรือทำหน้าที่ราชการอย่างใด

อย่างหนึ่ง

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 83.

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 94.

3) ห้ามมิให้ร้องทุกข์ก่อนเวลา 24 ชั่วโมงนับแต่มีเหตุร้องทุกข์เกิดขึ้น และห้ามมิให้ร้องทุกข์ว่าผู้บังคับบัญชาลงอาญาแรงเกินไป

4) ถ้าใบร้องทุกข์ไม่มีการลงลายมือชื่อ มิให้ใบร้องทุกข์นั้นได้รับการพิจารณา *

ส่วนหลักเกณฑ์การพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ ได้กำหนดไว้ในข้อ 26 ถึง 32 ดังนี้

1) ให้อื่นใบร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงของผู้นั้น โดยผู้ร้องทุกข์ จะเขียนเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ร้องทุกข์ หรือจะร้องทุกข์ด้วยวาจาก็ได้

2) ถ้าไม่ทราบว่าตนเองได้รับความเดือดร้อนเพราะใครให้ร้องทุกข์ ต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น

3) ผู้บังคับบัญชาต้องพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ภายใน 15 วัน แต่ถ้าเลย 15 วันไปแล้ว ผู้ร้องทุกข์สามารถยื่นร้องทุกข์ใหม่ได้หากยังไม่ได้รับคำชี้แจงหรือความเดือดร้อนยังไม่ปลดเปลื้องไป

4) ผู้บังคับบัญชาต้องพิจารณาเรื่องร้องทุกข์โดยด่วน ถ้าเพิกเฉยไม่พิจารณาถือว่าละเมิดกฎหมายเสนาบดีว่าด้วยอำนาจการลงอาญาทหารเรือ ลงวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2465 ต้องรับโทษฐานละเมิดยุทธวินัย

5) ถ้าปรากฏว่าข้อความในใบร้องทุกข์ไม่เป็นความจริง ผู้กระทำการดังกล่าวมีความผิดฐานละเมิดยุทธวินัยต้องได้รับโทษตามกฎหมายเสนาบดีว่าด้วยอำนาจการลงอาญาทหารเรือ ลงวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2465 และถ้าร้ายแรงมากอาจต้องนำขึ้นศาลทหาร

6) สำหรับเรื่องที่จะร้องทุกข์ได้นั้นต้องเป็นกิจการราชการ แต่ถ้าเป็นกิจส่วนตัวแล้ว ทหารสามารถเข้าชี้แจงหรือปรึกษากับผู้บังคับบัญชาทันทีหรือจะถวายฎีกาก็ได้ ซึ่งในกรณีที่น่ากิจการไปร้องผิดระเบียบนี้ ผู้นั้นอาจต้องรับโทษฐานละเมิดยุทธวินัย *

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 93 - 94.

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 93 - 95.

เนื่องจากหากมีการนำกิจการไปฟ้องร้องนอกเหนือจากระเบียบที่กำหนดไว้ ผู้ฟ้องร้องจะต้องได้รับโทษฐานละเมิดคุณธรรมวินัย จึงสมควรที่จะต้องกำหนดขอบเขตของกิจการอาหารและกิจส่วนตัวไว้ดังนี้

กิจการอาหาร ได้แก่ การกระทำที่เกี่ยวเนื่องกับราชการอาหารที่ได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาให้กระทำลงไป มิใช่เป็นเรื่องส่วนตัวของผู้บังคับบัญชา หรือของผู้ใต้บังคับบัญชาซึ่งต้องเป็นการที่ได้รับคำสั่งที่ผู้บังคับบัญชาทหาร เป็นผู้สั่ง โดยชอบด้วยกฎหมายและเมื่อผู้รับคำสั่งได้ปฏิบัติแล้วก็ เป็นอันหมดเขตการสั่งนั้น⁵

กิจส่วนตัว ได้แก่ กิจธุระที่เป็นเรื่องอื่นนอกเหนือไปจากราชการที่ผู้บังคับบัญชาสั่งการให้ทำ เป็นเรื่องส่วนตัวโดยแท้และไม่เกี่ยวข้องกับราชการแต่อย่างใด รวมทั้งการสั่งการของผู้บังคับบัญชาเป็นส่วนตัวด้วย

1.4.2 กฎหมายเกี่ยวกับวินัยข้าราชการทหารในปัจจุบัน (พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476)

ก. หลักกฎหมายว่าด้วยวินัยของข้าราชการทหาร

เนื่องจากข้าราชการทหารเป็นข้าราชการที่มีระเบียบและกฎเกณฑ์การปฏิบัติแตกต่างจากข้าราชการอื่น ๆ จึงต้องมีการกำหนดบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับวินัยและการร้องทุกข์ไว้ต่างหากแยกจากข้าราชการอื่น สำระสำคัญของเรื่องวินัยทหารบัญญัติไว้ในมาตรา 4 และมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476* โดยกล่าวว่า วินัยทหารคือ การที่ทหารต้องประพฤติตามแบบธรรมเนียมของทหาร และทหารจักต้องรักษาวินัยไว้โดยเคร่งครัดซึ่งแบบธรรมเนียมของทหารดังกล่าวนี้มีกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎและข้อบังคับต่าง ๆ ดังได้กล่าวไว้แล้วในข้างต้น อีกทั้งกฎหมายได้ยกตัวอย่างการกระทำผิดวินัย

⁵ ประสิทธิ์ ใจชื่น, กฎหมายทหารภาค 1 กฎหมายอาญาทหาร (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2517), หน้า 5.

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 97.

ทหารไว้ในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 ซึ่งถือได้ว่าเป็นหลักเกี่ยวกับวินัยทหารได้ในเบื้องต้นและทหารทุกคนจะต้องประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสม มิให้เข้าเกณฑ์การกระทำผิดวินัยทหารดังนี้คือ

มาตรา 5 วินัยเป็นหลักสำคัญที่สุดสำหรับทหาร เพราะฉะนั้นทหารทุกคนจักต้องรักษาโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ผู้ใดฝ่าฝืนท่านให้ถือว่าผู้นั้นกระทำผิด

ตัวอย่างการกระทำผิดวินัยทหาร มีดังต่อไปนี้

1) คือ ชักขึ้น หลีกเสี่ยงหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา

เหมือนตน

2) ไม่รักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย

3) ไม่รักษามรรยาทให้ถูกต้องตามแบบธรรมเนียมของทหาร

4) ก่อให้แตกความสามัคคีในคณะทหาร

5) เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเลินเล่อต่อหน้าที่ราชการ

6) กล่าวคำเท็จ

7) ใช้กิริยาวาจาไม่สมควร หรือประพฤติไม่สมควร

8) ไม่ตักเตือน สั่งสอน หรือลงทัณฑ์ผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดตาม

โทษานุโทษ

9) เสพเครื่องคองของเมฆจนถึงเสียกริยา

ข. ผู้มีหน้าที่รักษาวินัยและกำหนดโทษทางวินัย

สำหรับผู้มีหน้าที่รักษาวินัยและกำหนดโทษทางวินัยนั้น ได้กำหนดไว้ในมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยข้าราชการ พ.ศ. 2476 * ซึ่งเมื่อพิจารณาจากมาตรา 6 นี้แล้ว จะเห็นได้ว่า ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่รักษาวินัยและกำหนดโทษทางวินัยต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา และในกรณีผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษทางวินัยข้าราชการทหารชั้นสัญญาบัตรนั้นกฎหมายกำหนดว่า ผู้บังคับบัญชาจะต้องทำรายงานเสนอไปตามลำดับชั้นจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ผู้บังคับบัญชาจึงหมายถึงบุคคลผู้มีอำนาจควบคุมบังคับบัญชาและสั่งการให้ข้าราชการ

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 97.

ทหารในบังคับบัญชาของตนตั้งแต่หนึ่งคนขึ้นไปปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชานั้น ในกรณีเช่นนี้ย่อมรวมถึงผู้บังคับบัญชาตามสายการบังคับบัญชา และผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นขึ้นไป นอกจากนี้ยังรวมถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและนายกรัฐมนตรีในฐานะผู้บังคับบัญชาสูงสุดของข้าราชการทหารด้วย⁶ จึงเห็นได้ว่าผู้บังคับบัญชามีหน้าที่สำคัญในการรักษาวินัยทั้งในด้านการปฏิบัติ ยังมีหน้าที่ในการส่งเสริมและควบคุมดูแลระมัดระวังเกี่ยวกับวินัยของผู้บังคับบัญชา อีกทั้งการกำหนดโทษทางวินัยอีกด้วย

ค. บทกำหนดโทษเพื่อลงทัณฑ์ข้าราชการทหารในการกระทำผิดวินัย

ทัณฑ์ที่จะลงแก่ข้าราชการทหารที่กระทำผิดวินัยตามพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดไว้ 5 อย่างคือ ภาคทัณฑ์ ทัณฑ์กรรม กัก ชัง และจำขัง * ผู้ที่จะกำหนดการลงทัณฑ์แก่ข้าราชการทหารได้นั้นต้องเป็นผู้บังคับบัญชาตามตาราง เกณฑ์เทียบชั้นผู้ลงทัณฑ์ในมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 หรือตำแหน่งที่เทียบเท่า นอกจากนี้กฎหมายยังได้กำหนดทัณฑ์ที่จะลงแก่ข้าราชการทหารที่กระทำผิดวินัยเป็นเกณฑ์กำหนดสูงที่สุด ซึ่งจะลงทัณฑ์ให้เกินกำหนดกว่านี้ไม่ได้ ดังนั้นผู้บังคับบัญชาผู้สั่งลงทัณฑ์แก่ข้าราชการผู้กระทำผิดวินัยจึงต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์การสั่งลงทัณฑ์นี้ด้วย

⁶ สายหยุด เกิดผล, พลเอก, ผู้บังคับบัญชา (กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2525), หน้า 2 - 4.

* ศึกษาที่ภาคผนวก หน้า 98.

ตาราง เกณฑ์เทียบชั้นผู้ลงทัณฑ์และผู้รับทัณฑ์

ตำแหน่งชั้น	เป็นผู้ลงทัณฑ์ชั้น	เป็นผู้รับทัณฑ์ชั้น
1. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม	1	-
2. แม่ทัพ	2	-
3. ผู้บัญชาการกองพล ผู้บังคับการกองเรือ ผู้บัญชาการกองพลปืน	3	-
4. ผู้บังคับการกรม ผู้บังคับหมวดเรือ ผู้บังคับกองปืน	4	ก
5. ผู้บังคับหมู่เรือชั้น 1	5	ข
6. ผู้บังคับกองพัน ผู้บังคับหมู่เรือชั้น 2 ผู้บังคับการเรือชั้น 1 ผู้บังคับฝูงปืน	6	ค
7. ผู้บังคับหมู่เรือชั้น 3 ผู้บังคับการเรือชั้น 2 ต้นเรือชั้น 1 ผู้บังคับหมวดปืนชั้น 1	7	ง
8. ผู้บังคับกองร้อย ผู้บังคับการเรือชั้น 3 ต้นเรือ ชั้น 2 นายกราบเรือ ผู้บังคับหมวดปืนชั้น 2	8	จ
9. ผู้บังคับหมวด ต้นเรือชั้น 3 ผู้บังคับหมวดปืน ชั้น 3	9	ฉ
10. ผู้บังคับหมู่ นายต้อน	-	ช
11. นักเรียนทหารซึ่งเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว จะได้เป็นนายทหารสัญญาบัตร บุคคลผู้ซึ่งอยู่ใน ระหว่างเข้ารับการฝึกวิชาทหารโดยคำสั่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ตาม กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร	-	ช
12. นักเรียนทหารซึ่งเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว จะได้เป็นนายทหารประทวน ลูกแถว	-	ฉ

ตาราง เกณฑ์เทียบชั้นผู้ลงทัณฑ์และผู้รับทัณฑ์ท้ายมาตรา 10 แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา
3 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2505

ตารางกำหนดทัณฑ์ (*)

ผู้ส่งทัณฑ์	จำขัง			ชัง			กัก			ทัณฑ์กรรม	
	ผู้รับทัณฑ์	ผู้รับทัณฑ์	ผู้รับทัณฑ์	ผู้รับทัณฑ์	ผู้รับทัณฑ์	ผู้รับทัณฑ์	ผู้รับทัณฑ์	ผู้รับทัณฑ์	ผู้รับทัณฑ์	ผู้รับทัณฑ์	ผู้รับทัณฑ์
ชั้น ช. ชั้น อ.	ชั้น ก. ชั้น ข. ชั้น ค. ชั้น ง. ชั้น จ. ชั้น ช. ชั้น ซ. ชั้น ฅ. ชั้น ๗.	ชั้น ก. ชั้น ข. ชั้น ค. ชั้น ง. ชั้น จ. ชั้น ช. ชั้น ซ. ชั้น ฅ. ชั้น ๗.	ชั้น ก. ชั้น ข. ชั้น ค. ชั้น ง. ชั้น จ. ชั้น ช. ชั้น ซ. ชั้น ฅ. ชั้น ๗.	ชั้น ก. ชั้น ข. ชั้น ค. ชั้น ง. ชั้น จ. ชั้น ช. ชั้น ซ. ชั้น ฅ. ชั้น ๗.	ชั้น ก. ชั้น ข. ชั้น ค. ชั้น ง. ชั้น จ. ชั้น ช. ชั้น ซ. ชั้น ฅ. ชั้น ๗.	ชั้น ก. ชั้น ข. ชั้น ค. ชั้น ง. ชั้น จ. ชั้น ช. ชั้น ซ. ชั้น ฅ. ชั้น ๗.	ชั้น ก. ชั้น ข. ชั้น ค. ชั้น ง. ชั้น จ. ชั้น ช. ชั้น ซ. ชั้น ฅ. ชั้น ๗.	ชั้น ก. ชั้น ข. ชั้น ค. ชั้น ง. ชั้น จ. ชั้น ช. ชั้น ซ. ชั้น ฅ. ชั้น ๗.	ชั้น ก. ชั้น ข. ชั้น ค. ชั้น ง. ชั้น จ. ชั้น ช. ชั้น ซ. ชั้น ฅ. ชั้น ๗.	ชั้น ก. ชั้น ข. ชั้น ค. ชั้น ง. ชั้น จ. ชั้น ช. ชั้น ซ. ชั้น ฅ. ชั้น ๗.	ชั้น ก. ชั้น ข. ชั้น ค. ชั้น ง. ชั้น จ. ชั้น ช. ชั้น ซ. ชั้น ฅ. ชั้น ๗.
ชั้น 1	4 เดือน	-	-	2 เดือน 3 เดือน 4 เดือน 5 เดือน	4 เดือน 4 เดือน 4 เดือน 5 เดือน	4 เดือน 4 เดือน 4 เดือน 5 เดือน	4 เดือน 4 เดือน 4 เดือน 5 เดือน	4 เดือน 4 เดือน 4 เดือน 5 เดือน	4 เดือน 4 เดือน 4 เดือน 5 เดือน	4 เดือน 4 เดือน 4 เดือน 5 เดือน	4 เดือน 4 เดือน 4 เดือน 5 เดือน
ชั้น 2	3 เดือน	-	-	1 เดือน 2 เดือน 3 เดือน 4 เดือน	3 เดือน 3 เดือน 3 เดือน 4 เดือน	3 เดือน 3 เดือน 3 เดือน 4 เดือน	3 เดือน 3 เดือน 3 เดือน 4 เดือน	3 เดือน 3 เดือน 3 เดือน 4 เดือน	3 เดือน 3 เดือน 3 เดือน 4 เดือน	3 เดือน 3 เดือน 3 เดือน 4 เดือน	3 เดือน 3 เดือน 3 เดือน 4 เดือน
ชั้น 3	45 วัน	-	-	15 วัน 1 เดือน 2 เดือน 3 เดือน	1 เดือน 2 เดือน 2 เดือน 3 เดือน	1 เดือน 2 เดือน 2 เดือน 3 เดือน	1 เดือน 2 เดือน 2 เดือน 3 เดือน	1 เดือน 2 เดือน 2 เดือน 3 เดือน	1 เดือน 2 เดือน 2 เดือน 3 เดือน	1 เดือน 2 เดือน 2 เดือน 3 เดือน	1 เดือน 2 เดือน 2 เดือน 3 เดือน
ชั้น 4	1 เดือน	-	-	7 วัน 15 วัน 1 เดือน 2 เดือน	1 เดือน 1 เดือน 1 เดือน 2 เดือน	1 เดือน 1 เดือน 1 เดือน 2 เดือน	1 เดือน 1 เดือน 1 เดือน 2 เดือน	1 เดือน 1 เดือน 1 เดือน 2 เดือน	1 เดือน 1 เดือน 1 เดือน 2 เดือน	1 เดือน 1 เดือน 1 เดือน 2 เดือน	1 เดือน 1 เดือน 1 เดือน 2 เดือน
ชั้น 5	20 วัน	-	-	3 วัน 10 วัน 20 วัน 45 วัน	20 วัน 20 วัน 20 วัน 45 วัน	20 วัน 20 วัน 20 วัน 45 วัน	20 วัน 20 วัน 20 วัน 45 วัน	20 วัน 20 วัน 20 วัน 45 วัน	20 วัน 20 วัน 20 วัน 45 วัน	20 วัน 20 วัน 20 วัน 45 วัน	20 วัน 20 วัน 20 วัน 45 วัน
ชั้น 6	15 วัน	-	-	7 วัน 15 วัน 1 เดือน 1 เดือน	15 วัน 15 วัน 15 วัน 1 เดือน	15 วัน 15 วัน 15 วัน 1 เดือน	15 วัน 15 วัน 15 วัน 1 เดือน	15 วัน 15 วัน 15 วัน 1 เดือน	15 วัน 15 วัน 15 วัน 1 เดือน	15 วัน 15 วัน 15 วัน 1 เดือน	15 วัน 15 วัน 15 วัน 1 เดือน
ชั้น 7	7 วัน	-	-	3 วัน 10 วัน 10 วัน 20 วัน	10 วัน 10 วัน 10 วัน 20 วัน	10 วัน 10 วัน 10 วัน 20 วัน	10 วัน 10 วัน 10 วัน 20 วัน	10 วัน 10 วัน 10 วัน 20 วัน	10 วัน 10 วัน 10 วัน 20 วัน	10 วัน 10 วัน 10 วัน 20 วัน	10 วัน 10 วัน 10 วัน 20 วัน
ชั้น 8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ชั้น 9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

- คำอธิบาย
1. กำหนดทัณฑ์ในตารางนี้ คือ กำหนดขั้นสูงสุด เป็นกำหนดขั้นไม่ได้อีก แต่ต่ำกว่าไม่ได้
  2. ทัณฑ์กรรมที่กำหนดไว้เป็นวัน ๆ หมายถึงความประพฤติทัณฑ์กรรมทุก ๆ วันจนกว่าจะครบกำหนดในวันหนึ่งนั้น ผู้ที่จะส่งลงทัณฑ์จะกำหนดทัณฑ์กรรมใดไม่เกินกว่าวันละ 6 ชั่วโมง แต่ถ้าให้อยู่เวรยามในวันหนึ่ง ไม่เกินกำหนดเวลาอยู่เวรยามตามปกติ ผู้ที่จะส่งลงทัณฑ์กรรมให้กำหนดให้ชัดเจนว่า ทัณฑ์กรรมกี่วัน และวันละเท่าใด

(*) ตารางกำหนดทัณฑ์แก้ไขใหม่โดยมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหารแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2477
ราชกิจจานุเบกษาเล่ม 51 หน้า 590 ลง 23 กันยายน 2477

1.5 กฎหมายว่าด้วยการร้องทุกข์ของทหารในต่างประเทศ

ระบบการร้องทุกข์ของประเทศสหรัฐอเมริกา

ในส่วนของการร้องทุกข์ของทหารในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น ทหารอเมริกันมีระบบการร้องทุกข์ในแต่ละหน่วยทหารเป็นสัดส่วนไม่ปะปนกัน ในวิทยานิพนธ์นี้จะกล่าวถึงการร้องทุกข์ของทหารอากาศและทหารเรืออเมริกันโดยย่อ

การร้องทุกข์ของทหารอากาศอเมริกัน

- เหตุแห่งการร้องทุกข์ : สำหรับการร้องทุกข์ของทหารอเมริกันนั้นกฎหมายให้โอกาสร้องทุกข์ได้ทุกเรื่อง ทั้งในเรื่องของการบังคับบัญชา การกระทำต่าง ๆ ของผู้บังคับบัญชาที่ไม่ถูกต้องและเรื่องเกี่ยวกับวินัย
- วัตถุประสงค์ในการร้องทุกข์ : การร้องทุกข์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อขจัดทุกข์ของบรรดาทหารอากาศเป็นนโยบายเบื้องต้น และเป็นความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชาทุกคน
- เรื่องที่จะร้องทุกข์ได้ :
1. เรื่องเกี่ยวกับวินัย
  2. ประสิทธิภาพในแต่ละหน่วยงาน
  3. การบังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชาในแต่ละหน่วยงาน
  4. เรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การพิจารณาเรื่องร้องทุกข์

1. เมื่อได้รับเรื่องร้องทุกข์ ผู้บังคับบัญชาจะต้องพิจารณาเรื่องร้องทุกข์อย่างยุติธรรม และพิจารณาว่าเรื่องร้องทุกข์นั้นไม่เป็นการปรักปรำจนเกินไป โดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงและสถานการณ์
2. การพิจารณาต้องมีการยี่คิดหุ้่นและออมชอมกันระหว่างผู้ร้องทุกข์และผู้ทำให้เกิดทุกข์

3. เมื่อพิจารณาเรื่องร้องทุกข์แล้วจะต้องเขียนรายงานการพิจารณาเสนอต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น โดยมีเจ้าหน้าที่ที่เรียกว่า Inspector General เป็นผู้เขียนรายงาน
4. รายงานการร้องทุกข์ต้องสั้น เข้าใจง่ายและรวบรวมข้อมูลได้อย่างชัดเจน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่เรียกว่า "Inspector General" จะต้องเสนอการแก้ไขปัญหานั้นให้ชัดเจนด้วย
5. ส่งรายงานการพิจารณาการร้องทุกข์นี้ต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อเสนอต่อไปยังผู้บัญชาการกองทัพอากาศต่อไป ⁷

ระบบการร้องทุกข์ของทหารเรืออเมริกัน

องค์กรในการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ของทหารเรือตามที่กองบัญชาการกองทัพอากาศกำหนดไว้ในหัวข้อ Mission and Functions of The Office of The Naval Inspector General/Naval Inspector General โดยได้กำหนดให้เมืองค์กรหนึ่งทำหน้าที่ในการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ของบรรดาทหารเรือและลูกเรืออเมริกัน ชื่อ "The Navy of The Naval Inspector General" ทำหน้าที่เป็นองค์กรที่มีเจ้าหน้าที่ในส่วนของทหารเรือเพื่อคอยดูแลและตรวจตราทุกขของทหารเรือ โดยมีเจ้าหน้าที่ที่เรียกว่า "The Naval Inspector General" เป็นผู้ตรวจตราและรายงานทุกขและเหตุการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการปกครองบังคับบัญชา การกวัดขັນวินัย ประสิทธิภาพในการทำงานของ Department of the Navy แล้วรายงานต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อเสนอต่อ The Secretary of The Navy หรือ The Chief of Naval Operations โดยตรงต่อไป ซึ่ง The Naval Inspector General ก็มีหน้าที่ที่จะต้องแก้ไขและรายงานเรื่องร้องทุกข์ตามสายการบังคับบัญชาขึ้นไป ⁸

⁷The Inspection System, Department of The Air Force. Headquarters US. Air Force Washington DC. USA., 1989.

⁸Mission And Functions of The Office of The Naval Inspector General, The Secretary of The Navy Washington DC. USA., 1987.

วัตถุประสงค์ของการร้องทุกข์ : เพื่อแก้ไขปัญหาและข้อขัดข้องสำหรับทหารซึ่งมีแนวคิดพื้นฐานว่า การพิจารณาแก้ไขทุกข์ของทหารอย่างรีบด่วนจะเป็นผลดีต่อการทำงาน

เหตุแห่งการร้องทุกข์ : ทหารเรือสามารถร้องทุกข์ได้ในทุก ๆ เรื่อง เช่น ในเรื่องเกี่ยวกับวินัย การจัดการกำลังพล การบังคับบัญชา สามารถร้องทุกข์ได้ในทุกเขตความรับผิดชอบของทหารเรือไม่ว่าจะเป็นบนฝั่งหรือในทะเล

วิธีพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ : เมื่อมีเรื่องร้องทุกข์เข้ามานั้น Inspector General จะเป็นผู้รับและตรวจสอบพิจารณา ดังนี้

1. รวบรวมและศึกษาปัญหาเรื่องร้องทุกข์
2. ตรวจสอบกับกฎข้อบังคับและผู้มีอำนาจพิจารณาในสายการบังคับบัญชา
3. เขียนรายงานการร้องทุกข์ทั้งปัญหาและข้อพิจารณา
4. เสนอรายงานต่อ Chief Inspector หรือผู้บังคับบัญชาชั้นสูง
5. พิจารณาเรื่องร้องทุกข์นั้นอย่างรอบคอบและรวดเร็ว

เรื่องที่จะนำมาร้องทุกข์ได้มี 4 ประเภท คือ

1. เรื่องร้องทุกข์ทั่ว ๆ ไปของทหาร
2. เรื่องร้องทุกข์ในเรื่องเทคนิคต่าง ๆ เช่น กัมมันตภาพรังสี
3. เรื่องร้องทุกข์ที่เกี่ยวกับการปกครองบังคับบัญชา
4. เรื่องร้องทุกข์อันเป็นเรื่องเร่งด่วนและต้องการคำตัดสินจากผู้บังคับบัญชา

สำหรับการพิจารณานั้นในเบื้องต้นจะเป็นของ Inspector General (IG) ซึ่งจะต้องเสนอต่อไปยัง Chief Inspector เพื่อพิจารณา ในบางเรื่องถ้าเป็นนโยบายของผู้บังคับบัญชาชั้นสูงไม่สามารถตัดสินได้ให้ส่งเรื่องร้องทุกข์นี้ไปยังองค์การที่เรียกว่า "The Naval Inspector General" เพื่อพิจารณาอีกครั้ง โดยมี Command Assist official เป็น

ผู้พิจารณา นอกจากนี้อีกครั้งที่เรียกว่า "The Naval Inspector General" นี้ยังเป็นผู้รวบรวมเรื่องร้องทุกข์ต่าง ๆ ในแต่ละปีเพื่อใช้ในการปรับปรุงหน่วยงานต่อไปอีกด้วย สำหรับวิธีพิจารณาเรื่องร้องทุกข์นั้นเป็นวิธีพิจารณาภายในของแต่ละส่วนราชการจะกำหนดขึ้น ซึ่งจะต้องมีการติดตามผลการพิจารณาภายหลังที่ได้แก้ไขทุกข์ของทหารไปแล้วด้วย ในกรณีนี้ผู้บังคับบัญชาแต่ละส่วนราชการจะเป็นผู้รับผิดชอบ และเป็นหน้าที่ขององค์กรที่เรียกว่า "The Naval Inspector General" โดยมีผู้บัญชาการทหารเรือเป็นผู้กำกับดูแลและควบคุม และในกรณีที่องค์กรที่พิจารณาเรื่องร้องทุกข์นี้เห็นว่าการพิจารณานั้นไม่ถูกต้องตามกฎหมายจะต้องพิจารณาใหม่ โดยเจ้าหน้าที่ขององค์กรจะเป็นผู้ที่เริ่มสืบสวนสอบสวนใหม่ และมีการเขียนการพิจารณาใหม่ แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์เดิม เพียงแต่การพิจารณาใหม่จะทำให้เรื่องร้องทุกข์สมบูรณ์ขึ้นเท่านั้น⁹

ระบบการร้องทุกข์ของสิงคโปร์

เหตุแห่งการร้องทุกข์ : การร้องทุกข์ของทหารในประเทศสิงคโปร์มีหลักเกณฑ์บัญญัติไว้ใน มาตรา 204 หมวด 11 ของ Singapore Armed Forces Act. ว่าเหตุในการร้องทุกข์นั้นจะเป็นเหตุใดก็ได้แต่ต้องเป็นเหตุที่มีเรื่องเกี่ยวกับการปกครองบังคับบัญชาของทหาร ซึ่งทหารผู้ร้องทุกข์นั้นเห็นว่าตนไม่ได้รับความยุติธรรม ซึ่งในที่นี้สันนิษฐานได้ว่าเป็นเรื่องที่มีบัญญัติไว้ในกฎหมาย

เรื่องที่จะร้องทุกข์ได้ :

1. เรื่องเกี่ยวกับวินัย
2. การบังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชา
3. เรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ :

1. ผู้ร้องทุกข์จะร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นขึ้นไปได้

⁹Naval Command Inspection Program, Department of The Navay Office of the Chief on Naval. Operations Washington D.C. USA., 1989.

2. เมื่อได้รับ เรื่องร้องทุกข์แล้วผู้บังคับบัญชาผู้รับ เรื่องร้องทุกข์ จะพิจารณาและรายงานตามลำดับ
3. ในกรณีที่ผู้ร้องทุกข์กับผู้รับร้องทุกข์มียศเท่ากัน ผู้ร้องทุกข์ สามารถร้องทุกข์ข้ามไปยังผู้บังคับบัญชาอีกชั้นหนึ่งได้
4. เมื่อรับ เรื่องร้องทุกข์แล้วต้องจัดให้มีการสอบสวนแก้ไขทุกข์ ใ้กับผู้ร้องทุกข์โดยรีบด่วน และจะต้องติดตามการสอบสวน และพิจารณาอย่างสม่ำเสมออย่าให้ชักช้า
5. เมื่อพิจารณาเสร็จสิ้นแล้วต้องส่งคำพิจารณาให้ผู้ร้องทุกข์ทราบ
6. ในกรณีที่ผู้ร้องทุกข์ได้รับคำพิจารณาแล้วผู้ร้องทุกข์ยังไม่พอใจ ผู้ร้องทุกข์สามารถร้องทุกข์ต่อ The Armed Force Council พิจารณาอีกครั้งหนึ่ง ซึ่ง The Armed Force Council ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ และผู้บัญชาการทหารอากาศ โดยมีนายกรัฐมนตรี หรือประธานาธิบดีเป็นประธานตามแต่ โอกาส ซึ่ง The Armed Force Council นี้มีหน้าที่เป็นที่ปรึกษาในด้านทหารให้กับหน่วยงานต่าง ๆ และรับผิดชอบ พิจารณาปัญหาต่าง ๆ ที่ได้เสนอเข้ามาทั้ง เรื่องการจัดการ กำลังพล วินัย รวมทั้งการร้องทุกข์¹⁰

¹⁰ Singapore Armed Forces Act 1985 มาตรา 204 หมวด 11, หน้า 209.